

OPEN MONUMENTEN DAG

13 en 14 september 2025

Met opdrachten voor scholieren van 6 t/m 13 jaar

Thema 2025: Erfgoed en Architectuur

Gemeente **Woensdrecht**
de groene gemeente op de Brabantse Wal

Heemkundekring
Het Zuidkwartier

LEEROMGEVING
DE WILDEMAAT

Streekmuseum Cultuur / Historisch Erfgoed Zuidbrabant

**NEDERLAND
MONUMENTENLAND**

**VRIENDEN
LOTERIJ**
- SINDS 1989 -
WIN MEER, BELEEF MEER

**Energie
voor elkaar**

FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord burgemeester Steven Adriaansen	3
Oprachten voor leerlingen Basisonderwijs	4
Wethouder Erfgoed, Cultuur en Monumenten Maikel van der Poel	5
Stichting Behoud Cultuurhistorisch Erfgoed Zuidwesthoek	7
Jacques Hurks 1890-1977	8

Algemene openingstijden Monumentendagen: 12 tot 17 uur.

Ossendrecht:

Museum Den Aanwas	10	OPEN OP: Zaterdag en zondag
Woonhuis Dorpsstraat 21	12	Zaterdag
Kapel Heilige Zuster Marie Adolphine	14	Zondag
Protestantse kerk	16	Zondag
Oorlogsmuseum	18	Zaterdag
R.K. kerk St. Gertrudis	20	Zaterdag

Hoogerheide:

Landgoed Mattemburgh	22	Zaterdag
Heemhuisje 't Kwartier	24	Zondag
Raadzaal	26	Zaterdag
Wings over Woensdrecht	28	Zaterdag en zondag
R.K. kerk Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart	30	Zaterdag

Huijbergen:

Molen Johanna	32	Zaterdag en Zondag
Wilhelmietenmuseum	34	Zondag
De Vijverhoeve	36	Zaterdag (2x lezing)

Putte:

Theehuis Gloriette	38	Zondag
Kasteel Ravenshof (BE)	39	Zondag

Beide dagen open

Zaterdag open

Zondag open

VOORWOORD

ERFGOED EN ARCHITECTUUR - *Gebouw(d) om te blijven*

Beste inwoners en bezoekers van de gemeente Woensdrecht,

Op zaterdag 13 en zondag 14 september 2025 is het Open Monumentendag. Met trots kan ik aankondigen dat ook in de gemeente Woensdrecht weer diverse monumenten de deuren voor u openen. Deze dagen bieden u een unieke kans om bijzondere gebouwen te verkennen. Het landelijke thema 'Erfgoed en architectuur' nodigt uit om op een andere manier naar onze monumenten te kijken. Architectuur vertelt immers veel over een gebouw: over de stijl en functie, de tijdperiode waarin het gebouwd is, over de gebruikte materialen en ambachten. De bijhorende slogan dit jaar 'Gebouw(d) om te blijven' benadrukt de waarde van deze gebouwen en laat ons ook nadenken over hoe we dit erfgoed doorgeven aan toekomstige generaties.

De monumenten in de gemeente Woensdrecht maken deel uit van ons erfgoed. Het zijn gebouwen die iets zeggen over onze geschiedenis en over onze ontwikkeling door de jaren heen. Gebouwen waarvan we iets kunnen leren en die we willen bewaren voor de toekomst. Maar ook niet-tastbare zaken, zoals tradities en dialecten, vallen onder erfgoed. Erfgoed is dus een breed begrip, wat in zijn totaliteit karakter en ziel geeft aan onze dorpen.

Op het moment van schrijven werken we aan een toekomstvisie tot 2050 voor onze gemeente. Natuurlijk kunnen we op dit moment nog niet exact zeggen hoe de wereld om ons heen er dan uitziet, maar wat we wel kunnen doen is een stip op de horizon zetten waar we naartoe willen werken. Eén van de thema's die we verder willen ontwikkelen is het benutten van de parels die onze gemeente rijk is. Erfgoed is absoluut een van die parels. Ons cultureel, religieus en militair erfgoed is waardevol voor onze identiteit, voor het gevoel van verbondenheid en om richting te geven aan onze toekomst.

Ik nodig u voor nu van harte uit om een of meerdere monumenten in onze gemeente te bezoeken tijdens de Open Monumentendag 2025. Laat u verrassen, verwonderen en inspireren. Bekijk het boekje voor alle deelnemers en op welke dagen/tijden deze te bezoeken zijn. Allen die deze dagen mogelijk maken wil ik vanaf deze plek hartelijk danken.

Foto: Tonny Presser

Steven Adriaansen,
Burgemeester

**OPEN
MONUMENTEN
DAG**

DE OPDRACHTEN VOOR LEERLINGEN BASISONDERWIJS

Dit programmaboekje heeft vragen over de deelnemende monumenten.

De antwoorden op de vragen mag je in dit boekje opschrijven.

Ook krijg je een sticker als je bij een monument bent geweest.

Vraag er maar gerust om hoor.

Plak deze sticker waarop staat “hier ben ik geweest” in de sleutel bij het monument dat je hebt bezocht.

De juiste antwoorden op de vragen vind je op 15 september op de website van de gemeente Woensdrecht of op de website van de Heemkundekring Het Zuidkwartier: www.hkk-zuidkwartier.nl

Veel succes hoor en een gezellige leerzame dag.

Je bent weer van harte welkom.

Basisschool Klim-Op, Hoogerheide

Basisschool de Dobbelssteen, Hoogerheide

Basisschool 't Paviljoen, Ossendrecht

Basisschool Op Dreef, Putte

Basisschool Ste. Marie, Huijbergen

Basisschool Fortuna, Woensdrecht

WETHOUDER MAIKEL VAN DER POEL

Interview met wethouder Maikel van der Poel

1. *U bent nog maar kort wethouder, maar komt wel uit de gemeente Woensdrecht. Wat betekent erfgoed persoonlijk voor u?*

Erfgoed is natuurlijk een breed begrip. Het kunnen hele tastbare objecten zijn zoals gebouwen of oude voorwerpen, maar ook verhalen, muziek, dialecten en tradities. Voor mij is erfgoed ons gezamenlijke verleden, dat wat ons heeft gebracht en gevormd tot waar we nu zijn en dat we dusdanig belangrijk vinden dat we het willen doorgeven aan toekomstige generaties.

U vindt het dus waardevol?

Jazeker! Het maakt wie we zijn en het verbindt ons. Ik ben dan ook erg blij met het feit dat er de afgelopen jaren hard gewerkt is aan het beleid voor erfgoed en de kerkenvisie. Ik ga de zomervakantie gebruiken om me hier verder in te verdiepen en maak graag op korte termijn kennis met alle professionals en vrijwilligers die zich hiervoor inzetten.

2. *Welke plekken of monumenten in de gemeente Woensdrecht roepen bij u bijzondere herinneringen op?*

Als geboren en getogen Ossendrechtenaar is het logisch dat de meeste herinneringen ook in dat dorp liggen. Geboren in de jaren '80 was het dopen, communie en vormsel voor velen nog een vast onderdeel van je opvoeding. Vanzelfsprekend roept de Sint-Gertrudiskerk hierbij dan ook veel herinneringen op. Maar ook streekmuseum Den Aanwas waar wij jaarlijks met de basisschool op bezoek gingen.

3. *Hoe denkt u dat erfgoed laagdrempelig en toegankelijk gemaakt kan worden?*

Een goed voorbeeld hiervan is de Open Monumentendag. Waar de deuren van bepaalde panden normaal gesproken gesloten blijven voor publiek, kan men op deze dagen een kijkje nemen. Maar ook de Heemkundekringen spelen hierin een belangrijke rol door bijvoorbeeld het organiseren van tentoonstellingen en lezingen, of het digitaal toegankelijk maken van oude foto's.

In sommige gevallen is het ook zo dat oude, waardevolle panden een hedendaagse functie krijgen. Neem als voorbeeld de kapel van het gemeentehuis

in Hoogerheide. Ooit onderdeel van het kloostercomplex van de Heilige Philomena, nu een ruimte waar raadsvergaderingen, informatie-bijeenkomsten en huwelijksvoltrekkingen plaatsvinden.

4. *Hoe zorgen we ervoor dat ook kinderen en jongeren geïnteresseerd raken in erfgoed?*

Erfgoed moet blijven leven en niet alleen iets van vroeger zijn. Ik denk dat het goed is dat kinderen al op jonge leeftijd in aanraking komen met ons erfgoed. Bezoeken aan lokale musea, of dat nu met het gezin of met school is, zijn goede voorbeelden. Denk hierbij aan het Wilhelmiënmuseum of molen Johanna in Huijbergen of museum Den Aanwas in Ossendrecht. Op een laagdrempelige manier kom je dan in aanraking met gebruiken, objecten en ambachten uit het verleden. Maar neem je (klein)kinderen bijvoorbeeld ook zeker mee naar carnaval en vertel hen over de tradities die hierbij horen. Ook dát is onderdeel van ons lokale, culturele erfgoed!

5. *De laatste jaren is er ook steeds meer aandacht voor ons militaire erfgoed. Hoe kijkt u hier tegenaan?*

Ik vind het erg goed dat de Slag om de Schelde en de rol die de bevrijding van Woensdrecht hierin speelde de aandacht krijgt die het in mijn ogen verdient. Het is erg belangrijk dat dit verhaal doorverteld wordt, want helaas is vrede nog niet overal in de wereld vanzelfsprekend. Ook hiervoor beveel ik lokale musea aan, zoals het oorlogsmuseum in Ossendrecht of Wings over Woensdrecht in Hoogerheide. Maar ook de route 'Woensdrecht in oorlogstijd' is erg interessant. Door het gebruik van QR-codes spreekt deze route hopelijk ook jongeren aan. Verder vind ik het goed dat er ook gastlessen op scholen gegeven worden over dit onderwerp. Dat lijkt me een hele waardevolle aanvulling op het lespakket.

6. *Heeft u tot slot nog een boodschap aan de lezers van dit boekje?*

Het feit dat u dit boekje leest wil waarschijnlijk al zeggen dat u interesse heeft in erfgoed, dank daarvoor! Geniet van al het moois dat Woensdrecht op dit vlak te bieden heeft en probeer uw omgeving ook enthousiast te krijgen hiervoor. Ik vind het met name waardevol dat persoonlijke verhalen doorverteld worden. Die maken ons verleden tastbaar en betekenisvol.

Maikel van der Poel

Wethouder erfgoed, cultuur en monumenten

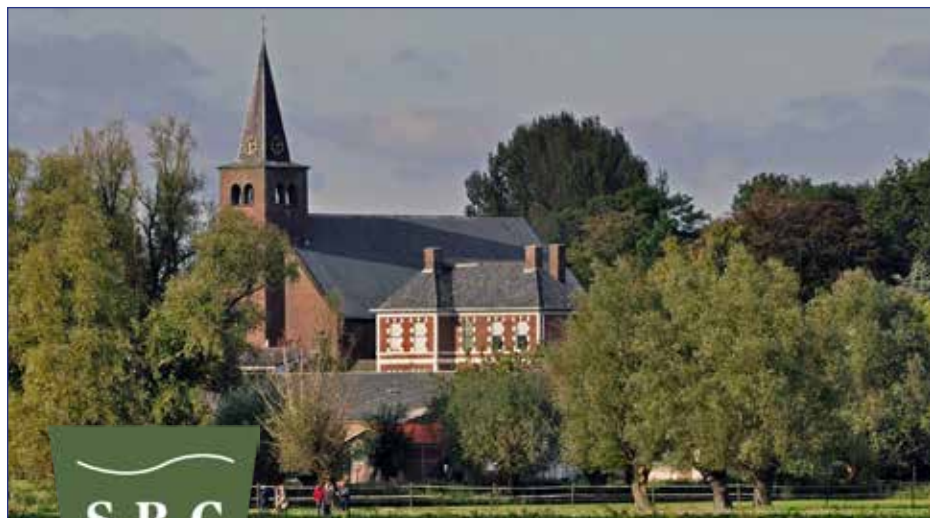

STICHTING BEHOUD CULTUURHISTORISCH ERFGOED ZUIDWESTHOEK

De doelstelling van onze Stichting (SBCEZ) is om zich in te zetten voor behoud van ons erfgoed, zowel voor het materiële als immateriële erfgoed, omdat wij menen dat erfgoed een verbindende factor is, ons leefgenot vergroot, ons een thuisgevoel geeft en daarom onze identiteit en ziel is van de gemeenschap.

Eén van de acties om erfgoed meer onder de aandacht te brengen en om onze inwoners (jong en oud) hierbij te betrekken is het organiseren van Open Monumentendagen. Ook dit jaar hebben we weer een mooi aanbod gerealiseerd in het thema ERFGOED & ARCHITECTUUR. Naast de openstelling van een groot aantal monumenten EN musea, organiseren we dit jaar een busrit met uitleg. (pagina 25)

In het kader van de komende verkiezingen in 2026 organiseert onze Stichting ook een Erfgoeddebat. Als u interesse hebt op welke wijze dan ook voor ons lokaal erfgoed, dan mag u deze avond niet missen (zie ook pagina 25).

OPEN
MONUMENTEN
DAG

Jacques Hurks 1890-1977

Jacobus Maria Hurks is geboren in Vught op 21 oktober 1890 als jongste van het zes kinderen tellende gezin van Johannes Hurks en Catharina de Kort.

Zijn vader legde tuinen aan (schijnbaar “met veel gevoel”) en onderhield ze. Een broer van moeder was beeldhouwer. Jacques Hurks zijn creativiteit was volgens sommigen hieraan te danken.

Na de lagere school ging hij naar de Koninklijke School voor Nuttige en Beeldende Kunsten in 's Hertogenbosch met vervolgens de verdere opleiding in Amsterdam.

Op 19 mei 1913 vertrekt hij naar Canada, Winnipeg, “om er te bouwen” zoals hij zelf zegt in een interview uit 1974. Op 11 maart 1915 keert hij terug naar Vught en op 13 december 1915 gaat hij naar Roosendaal om daar op kamers te gaan wonen.

Het jaar daarop wordt hij benoemd tot leraar aan de Burgeravondschool.

In 1917 is hij opzichter bij de bouw van de Cornelius kerk naar een ontwerp van Jacques van Groenendael uit Breda.

In hetzelfde jaar ontwerpt hij voor een schijntje zijn eerste huizen voor rekening van de heer A. van Gilse, eigenaar en bewoner van het Vrouwenhof.

Deze had het plan zijn gronden rond het Vrouwenhof te verkavelen en de huizen van Hurks moesten dienen als voorbeeld om er een villawijk van te maken.

Het resultaat was de woonhuizen **Nispensestraat 81-83** waarin men duidelijk de Canadese invloed bespeurt.

De jonge architect ontmoet dan Koosje (“Puck”) Rampaart uit de Kerkstraat geboren op 5 mei 1894. Zij trouwen en vestigen zich in 1918 in Breda op de Baronielaan.

Na de benoeming tot docent materialenleer aan de RK Leergangen in Tilburg vestigt het echtpaar Hurks zich in 1920 definitief in Roosendaal aan de Vughtstraat 24-24a.

In de uiterst vruchtbare periode die dan volgt en die meer dan vier decennia zal duren, zal Hurks met zijn ontwerpen een groot stempel drukken op het uiterlijk van de stad.

Er volgen vele prachtige bouwwerken aan o.a. de Ludwigstraat, de St.Joseph wijk met als parel de **St. Josephkerk**, de **Gerdahoeve** in Schijf/Nispen, **kloosters** in Oudenbosch en Huijbergen etc.

Maar ook worden er meubels ontworpen voor o.a. de familie van den Bouwhuysen van welke familie Jan van den Bouwhuysen aan de wieg staat van het in 2008 opgerichte Hurks Genootschap.

Tijdens de Open Monumentendagen zullen er 5 panelen met werk van Jacques Hurks te zien zijn in de centrale hal van het gemeentehuis.

OSSENDRECHT

Museum Den Aanwas

Aanwas 29, Ossendrecht

Het museum is gevestigd in één van de oudste panden van Ossendrecht. Het is een Rijksmonument uit de 17e eeuw dat rond 1800 aangepast is naar de toen geldende mode en sindsdien is het niet gewijzigd. (Het originele pand was twee keer zo breed. Het andere deel was de schuur en is in etappes afgebroken). Het pand is in 1986 in gebruik genomen door de Heemkundekring die er, na een grondige restauratie, het museum opende in 1987. De benedenverdieping is grotendeels ingericht in de stijl van de tweede helft van de 19de eeuw (1850-1900). De bovenverdieping is ingericht als een dorpsplein nagebouwd met winkeltjes en oude ambachten..

In het museum wordt ruimschoots aandacht besteed aan Prinses Paulientje, die in 1878 in Ossendrecht als Johanna Paulina (Pauline) Musters werd geboren.

Bij haar geboorte was ze slechts 30 cm, een lengte die ze in de bijna 17 jaar die ze zou leven, amper wist te verdubbelen. Meer hierover in de permanente tentoonstelling “De wondere wereld van Prinses Paulientje”.

Tijdens de Monumentendagen is de toegang gratis.

Reguliere openingstijden:

April t/m oktober: iedere zondagmiddag van 13:30 tot 16:30 uur.

Entree € 6,50 (incl. consumptie)

Kinderen tot en met 12 jaar GRATIS

Tijdens de Monumentendagen is de toegang gratis.

Scan de qr-code voor de website
www.museumdenaanwas.nl

Vraag:

Wat is een stameneeke?

Woonhuis Dorpsstraat 21

Dorpsstraat 21, Ossendrecht

Cichorei de Beukelaar...toch net wat anders!

Woonhuis, Dorpsstr. 21, 4641 HV Ossendrecht is een herinnering aan de Ossendrechtse cichorei-industrie.

Eind 19e eeuw werd dit woonhuis gebouwd voor Frans de Beukelaar, jongste directielid van het familiebedrijf Stoompeekoffiefabriek Gebroeders de Beukelaar.

Meerdere panden in Ossendrecht zijn terug te voeren op deze familie.

Het interieur van dit woonhuis bevat echter nog veel authentieke decoratieve elementen en is daardoor bijzonder gaaf gebleven.

Dit monument is alleen geopend op zaterdag 13 september.

Foto: Tony Presser

Vraag:

Wat is cichorei?

Kapel Heilige Zuster Marie-Adolphine

Adolphineplein 2, Ossendrecht

ZONDAG
OPEN

In 1951 werd de Stichting Soeur Marie-Adolphine opgericht (later werd Soeur vervangen door Zuster), met als hoofddoel de bevordering van de verering van zuster Marie-Adolphine. In datzelfde jaar wordt het geboortehuis van Kaatje Dierkx aangekocht. Er werd een kapel van gemaakt, die echter moest worden afgebroken en opnieuw opgebouwd omwille van de verkeersveiligheid. Hierbij is de oorspronkelijke bedstede van Kaatje bewaard gebleven. Na een grondige restauratie werd de kapel op 29 mei 1983 opnieuw ingezegend door bisschop Mgr. Ernst.

In 2012 ontving de kapel van de plaatselijke heemkundekring een aantal objecten die afkomstig zijn uit het klooster in Antwerpen, zoals drie kruisbeelden en een schilderij. Ook een stukje stof van de halsdoek van Kaatje is in Ossendrecht terecht gekomen. De kapel is dagelijks geopend en wordt veelvuldig gebruikt voor jubilea en andere bijzondere gebeurtenissen. Daarnaast wordt de kapel bezocht door diverse scholen.

Elk jaar wordt ter ere van zuster Marie-Adolphine een feestdag gehouden op 8 juli of de eerste zondag daarna. Er is dan een stille gebedstocht van de kapel naar de Berghoeve, waar enkele minuten wordt stilgestaan bij het leven van Kaatje, het Adolphinelied wordt gezongen en tot de Heilige zuster Marie-Adolphine wordt gebeden.

Er is een processie waaraan o.a. wordt deelgenomen door de Adolphinegroep (een schrijn met relik van de heilige, een vaandel en een aantal dames gekleed als zuster). Tot slot volgt een plechtige Eucharistieviering in de parochiekerk van Ossendrecht.

De kapel is dagelijks overdag geopend.

Scan de qr-code voor de website
www.zustermarieadolphine.nl

Vraag:

In welk land heeft Zr. Marie Adolphine gewerkt en is ze om het leven gebracht?

Protestantse kerk Ossendrecht

Dorpsstraat 10, Ossendrecht

ZONDAG
OPEN

De Hervormde kerk is een protestantse kerk, oorspronkelijk van de Nederlandse Hervormde Kerk, in Ossendrecht in de provincie Noord-Brabant.

Geschiedenis

De eersteenlegging van het kerkgebouw gebeurde in 1798. De kerk werd gebouwd omdat de protestanten tijdens de Franse tijd de oude katholieke kerk, die ze zich tijdens de reformatie hadden toegeëigend, moesten teruggeven aan de katholieken. De neoclassicistische zaalkerk heeft in hetzelfde pand een pastorie. De klok daterend uit 1945 werd later bijgeplaatst in een vrijstaande klokkenstoel naast de kerk. In 1965-1966 vond een grote restauratie plaats waarbij de neogotische ingangspartij verdween.

In 1971 kreeg de kerk de status van rijksmonument. Het van oorsprong Nederlandse Hervormd kerkgebouw werd in 1981 in gebruik genomen door de Protestantse Kerkgemeenschap Ossendrecht-Hoogerheide. In 2005-2006 volgde een tweede restauratie o.l.v. architect Jan Weijts uit Bergen op Zoom.

Interieur

Het kabinetorgel werd ingewijd op 19 augustus 1821 en werd enkele malen gerestaureerd waaronder een laatste maal in 1973 door de firma Fama & Raadgever uit Utrecht.

Er zijn elke zondagochtend diensten in de Protestantse Kerk. (09.45 uur)

Scan de qr-code voor de website
www.pkgw.nl

Vraag:

Hoe noemen ze de klok naast de kerk?

Oorlogsmuseum

Putseweg 60, Ossendrecht

Een bijzondere collectie voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog ondergebracht in het voormalige Katholiek Militair Tehuis.

Het Oorlogsmuseum Ossendrecht is een privémuseum, opgericht door Jan de Jonge. Jan heeft zijn hele leven objecten uit de tweede wereldoorlog verzameld.

Het verzamelen begon in en om het huis in Zeeland, maar ook bij zijn grootouders in Brabant. Het verzamelen is een ware passie geworden. In de beginjaren gebeurde dit vooral in de vorm van herdenkingstentoonstellingen. Deze hield hij in plaatsen als Goes, Middelburg, Vlissingen, Dordrecht, Klundert, Eede, IJzendijke, Den Haag, Breskens, Utrecht, Westdorp, Hoogerheide en Amsterdam, maar ook in Belgische plaatsen als Essen en La Gleize.

De familie woonde in het dorp Sinoutskerke, in de buurt van Goes, op een klein boerderijtje. Nadat Jan stopte met zijn baan in het onderwijs is hij langzamerhand een museum op gaan bouwen in de schuur aan zijn huis. Samen met enkele vrijwilligers heeft hij jaren aan het museum gewerkt en is hij doorgegaan met het verzamelen van nieuwe ob-

jecten. De staat van de schuur ging echter achteruit en uiteindelijk was renovatie noodzakelijk. Uitbreiding en herbouw waren toen niet mogelijk en er moest uitgekeken worden naar een nieuwe locatie.

De schoonouders van Jan woonden op dat moment in Ossendrecht. Hier werd gezocht naar een huis met museumruimte. Deze werd ook gevonden, in de vorm van het voormalige Katholiek Militair Tehuis bij de Koningin Wilhelminakazerne, ook wel legerplaats Ossendrecht genoemd.

Het museum is nu min of meer klaar. Het is uiteindelijk niet de bedoeling om van het museum een massa-attractie te maken. Het is de bedoeling dat het een museum is waar weliswaar niet zo veel mensen komen, maar waar de bezoekers een persoonlijke en wat ons betreft gezellige en leerzame rondleiding kunnen krijgen.

Voor mensen die nog meer willen weten over de strijd die in de omgeving van het museum gewoed heeft en over de slag om Antwerpen en de Schelde kan er een zogenaamde 'Battle Tour' verzorgd worden. Hierbij worden ter plaatse monumenten en slagvelden bezocht.

Entree op zaterdag 13 september € 5,00 incl. koffie en rondleiding.

*Scan de qr-code voor de website
www.oorlogsmuseumosendrecht.nl*

Vraag:

Uit welke oorlog vind je spullen in het Oorlogsmuseum?

R.K. kerk St. Gertrudis

Dorpsstraat 1, Ossendrecht

Sinds de middeleeuwen staat er al een kerk op deze plaats, pal op de Brabantse Wal. In de Tachtigjarige Oorlog is de kerk van de katholieken in protestantse handen geraakt. In deze periode hielden de katholieken hun missen in schuilkerken. In 1798 is de kerk weer teruggegeven aan de katholieken. De huidige kerk is gebouwd door architect P. van Genk in

1897. Het is een driebeukige kruisbasiliek met westtoren in neogotische stijl, onder andere herkenbaar aan de ranke spitse toren.

Het is een karakteristiek werk in het oeuvre van P.J. van Genk, hoofdzakelijk beïnvloed door de vroege Franse gotiek. Het heeft een interieur met houten kruisribgewelven en moderne beglazing in het koor.

Scan de qr-code voor de website
www.samenkerk.nl

Vraag:

Is deze kerk een gemeentelijk of rijksmonument?

HOOGERHEIDE

Landgoed Mattemburgh

Antwerpsestraatweg 183, Hoogerheide

De burgemeester van Bergen op Zoom, Petrus Cuypers, begon in de eerste helft van de 19e eeuw met de aankoop van gronden, zijn zoon Louis ging daarmee door en liet de villa bouwen en het park in fasen (1843-1878) aanleggen. Hij vernoemde het geheel naar zijn moeder Maria van Mattemburgh. Zijn kleindochter Marie-Louise verkocht het landgoed van 400 hectare in 1970 aan Brabants Landschap.

Het park van Mattemburgh wordt gerekend tot de vijf gaafst bewaard gebleven stijltuinen van ons land, met een Engels en een Frans deel. 'Hoogtepunt' is een theekoepel op een kunstmatige verhoging. Van hieruit lopen zichtassen naar de (voormalige) Oosterschelde en het beekdal van de Blaffert. Onder de koepel bevindt zich een voormalige ijskelder, nu in dienst als winterverblijfplaats voor vleermuizen.

De villa is op zaterdag 13 september open voor publiek van 12-17 uur.

Scan de qr-code voor de website
www.brabantslandschap.nl

Vraag:

Waar bevindt zich de kookkeuken van het landgoed?

Heemhuisje 't Kwartier

Binnenweg 33, Hoogerheide

**ZONDAG
OPEN**

Het Heemhuisje is een arbeiderswoning uit 1879. Vanaf ongeveer 1850 kochten arbeiders een stukje heidegrond en bouwden daarop hun woninkje. Praktisch allemaal zijn deze verdwenen, maar het Heemhuisje is in zo goed als originele staat bewaard gebleven.

Het huisje heeft een afmeting van een kleine 4 bij 12 meter. Het beschikt over een voorkamer (woonkamer), een slaapkamer met twee bedsteetjes, een keuken en een 'stal': een voorraadschuur met een hok voor het varken, een hok voor de geit en een ouderwetse wc in de vorm van een stenen optrekje met een gat erin. Het rijksmonument is in 1980 gerenoveerd en is op zondag te bezoeken.

Scan de qr-code voor de website
www.hkk-zuidkwartier.nl

Bustour

Het thema van Monumentendag 2025 luidt: Erfgoed & Architectuur.

Hieraan geven we als stichting een bijzondere invulling. We hebben contact gezocht met het Hurks Genootschap uit Roosendaal, omdat Jacques Hurks ook in onze gemeente architect is geweest van een aantal panden waaronder de Raadzaal. Op de bladzijden 26 en 27 vindt u zijn levensverhaal. Met een bustour gaan we met uitleg van voormalig architect Vic Wendel een aantal van zijn panden bezichtigen op zaterdag 13 september om 10.00 uur en 13.30 uur. De kosten bedragen € 25 inclusief lunch, te voldoen via de site van Heemkundekring Het Zuidkwartier en per bustour kunnen 25 personen mee. Graag ook vermelden voor de ochtend- of middagsessie.

Programma: 09.00 - 09.30 u. ontvangst in Raadzaal

09.30 - 09.45 u.	welkom en kort woordje van Vic Wendel
10.00 - 12.00 u.	bustour ochtendsessie
12.00 - 12.45 u.	gezamenlijke lunch voor de ochtend- en middaggasten
13.00 - 13.30 u.	lezing/ presentatie door Vic Wendel voor de ochtend- als middaggasten.
13.30 - 15.30	bustour middagsessie

Scan de qr-code voor de website
[www.hkk-zuidkwartier.nl/
aanmelding-busrit-open-monumentendag/](http://www.hkk-zuidkwartier.nl/aanmelding-busrit-open-monumentendag/)

Volgend jaar zijn er verkiezingen! We zien graag dat **erfgoed** ook een plaats krijgt in de partij programma's.

Daarom organiseren we op donderdag 9 oktober een **erfgoeddebat** met deelname van alle politieke partijen. Het debat wordt voorafgegaan door een inspirerende lezing over erfgoed door ERFGOED BRABANT. Het zal een interactief debat worden, waar dus ook het publiek bij betrokken gaat worden. Uw aanwezigheid is dan ook van groot belang. *Donderdag 9 oktober om 19.30 uur in Theaterzaal Kloosterhof te Hoogerheide. Toegang is gratis.*

Vernieuwde raadzaal (voormalige kapel)

Huijbergseweg 3, Hoogerheide

In de eind 2023 vastgestelde nieuwe erfgoedvisie maakt de gemeente Woensdrecht duidelijk groot belang te hechten aan ons erfgoed. Om dat te onderstrepen heeft de gemeente de voormalige kloosterkapel aan de Huijbergseweg 3 te Hoogerheide aangewezen als gemeentelijk monument. De kapel doet nu dienst als raadzaal en trouwlocatie.

In 1888 werd aan de rand van het centrum van Hoogerheide het klooster van de H. Philomena gesticht. Later werd het klooster uitgebreid met enkele schoolgebouwen en in 1939 met een nieuwe kapel. De kapel werd ontworpen door de Roosendaalse architect Jacques Hurks (1890-1977), die in West-Brabant, maar ook daarbuiten, zeer actief is geweest. Hij ontwierp onder andere vele woonhuizen, villa's en kerkgebouwen.

De kapel is van oorsprong opgetrokken vanuit een rechthoekige plattegrond en bestaat uit een middenschip met zijbeuk en bidgang aan de linkerzijde en een rechthoekig sanctuarium aan de rechterzijde met aan de noordzijde een sacristie en de zuidzijde een berging. Het middenschip met sanctuarium is onder zadeldak gebracht met de nok evenwijdig aan de Huijbergseweg. De sacristie en berging zijn ook onder zadeldak gebracht, maar met de nok haaks op die van de kerk.

Tijdens de bouw van het nieuwe gemeentehuis in 2002 is alleen de kapel behouden. Een deel van de kapel is opgenomen in het nieuwbouwdeel van het gemeentehuis, ontworpen door architectenbureau De Twee Snoeken uit 's-Hertogenbosch. De kapel doet nu dienst als raadzaal en trouwlocatie.

De gemeente heeft eind 2023 een nieuwe erfgoedvisie vastgesteld waarin het belang van erfgoed voor de inwoners en hun leefomgeving (nogmaals) is benadrukt. Om die reden heeft de gemeente een beschrijving van de voormalige kapel laten opstellen om de monumentale waarden van het gebouw vast te kunnen stellen. Hieruit bleek dat de kapel op alle criteria (o.a. cultuurhistorische en architectonische waarde) hoog scoorde. Het betreft zowel de buitenkant als het interieur van het gebouw. Op basis van deze beschrijving en een positief advies van de monumentencommissie (nu adviescommissie omgevingskwaliteit) heeft de gemeente besloten de voormalige kloosterkapel aan te wijzen als gemeentelijk monument. De gemeente is er trots op om op deze manier te kunnen bijdragen aan het behoud van waardevol erfgoed.

Scan de qr-code voor de website
www.woensdrecht.nl

Vraag:

Door welke architect is de Raadzaal (vroeger een kapel) getekend?

Wings over Woensdrecht

Aviolandalaan 37 4631RV Hoogerheide

ZATERDAG
& ZONDAG
OPEN

Woensdrecht is al 70 jaar een begrip in de vliegtuigwereld.

Aangelegd als civiel vliegveld, kreeg het in de 2e wereldoorlog na bezetting door de Duitsers een militaire rol die door de geallieerden werd voortgezet. Na de oorlog nam de Koninklijke Luchtmacht het vliegveld over.

Vanaf 1955 kwam hier ook de luchtvaartindustriële ontwikkeling op gang toen Aviolanda zich in Woensdrecht vestigde, naderhand gevolgd door onder andere Fokker. De stichting Luchtvaart Erfgoed Woensdrecht heeft het erfgoed van deze historie bijeengebracht in het museum 'Wings over Woensdrecht', dat sinds kort gevestigd is op het terrein van Businesspark Aviolanda. Het museum wil een beeld geven van de rijke luchtvaartgeschiedenis van de gemeente Woensdrecht.

Het museum is een huis vol relikwieën, herinneringen aan de luchtvaart-geschiedenis op en rond vliegbasis Woensdrecht, beheerd door enthousiaste vrijwilligers die actief hebben bijgedragen aan die geschiedenis.

Het museum is iedere woensdagmiddag, zaterdagmiddag en zondagmiddag geopend van 1 uur tot 4 uur. Zie website www.wingsoverwoensdrecht.nl voor eventuele afwijkende openingsuren.

Voor de toegang betaalt u € 7,50 (inc. koffie/ thee) en krijgt u, indien op prijs gesteld, een rondleiding. Kinderen tot 12 jaar gratis (mits onder begeleiding).

Scan de qr-code voor de website
www.wings-over-woensdrecht.nl

Vraag:

Wat was Whisky Four?

RK kerk Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart

Raadhuisstraat 134, Hoogerheide

Het huidige R.K. kerkgebouw Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart is in 1912 ingewijd. Deze parochiekerk is in neogotische stijl gebouwd op de plek waar eerst een oudere kerk uit 1721 stond. Boven de ingang is een beeld van Maria te zien en voor de kerk staat het Heilig Hart-beeld van de ontwerper Jan Custers.

Architect: Jan Jurien van Langelaar

Van Dam-orgel

Het orgel dat thans in Hoogerheide staat is in 1887 door de firma Van Dam & Zn gebouwd voor de Gasthuiskerk te Zierikzee. Marcussen bouwde in 1963/1964 een nieuw orgel voor de Gasthuiskerk, waardoor het van Dam-orgel in 1964 naar de kapel van het klooster van de Assumptionisten in Stapelen bij Boxtel is overgeplaatst.

Hierbij is het instrument in groen, wit en goud geschilderd. In 1977 werd deze kapel gesloten, het orgel verkocht en in 1979 door Vermeulen overgeplaatst naar de parochiekerk Maria ten Hemelopneming van Hoogerheide.

Het is op 30 september 1979 in gebruik genomen met een concert door adviseur Hans van der Harst. Het is op de kerkvloer geplaatst in een zijbeuk van de kerk.

Kerktoren

De kerktoren heeft maar drie wijzerplaten; de Woensdrechtse kant is 'plaatloos'.

De reden hiervan is niet gedocumenteerd, maar het verhaal doet de ronde dat, omdat Hoogerheide en Woensdrecht elkaar rond 1900, toen Hoogerheide zich kerkelijk van Woensdrecht afscheidde, niet goed lagen, Hoogerheide bewust aan de Woensdrechtse

kant geen wijzerplaat had gemaakt om het buurdorp te pesten.

De toren is in 1998 gerestaureerd. De opknapbeurt kostte meer dan verwacht, onder meer omdat door een per ongeluk opengelaten luik op het dak, duiven naar binnen bleken te zijn gekomen, die het interieur ernstig hadden vervuild!

Pastorie

De pastorie, die anno 1999 op de nominatie stond te worden gesloopt, is gelukkig behouden, dankzij de Federatie Noordbrabants Monumentenoverleg. Alleen de buitenkant is intact gebleven.

De pastorie is verkocht en verbouwd tot hotel-restaurant.

De tuin van de voormalige pastorie is tegenwoordig parkeerplaats.

Scan de qr-code voor de website
www.samenkerk.nl

Vraag:

Hoe heet de voormalige pastorie van de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart Kerk nu?

HUIJBERGEN

Molen Johanna

Bergsestraat 25b, Huijbergen

De Johanna is een ronde stenen molen aan de Bergsestraat te Huijbergen, in de Noord-Brabantse gemeente Woensdrecht. De molen is in 1862 in opdracht van Petrus Johannes Backx gebouwd, op aanraden van de pastoor van de parochie, die een molen in zijn parochie wilde hebben. De parochie was in 1859 gehalveerd omdat Kalmthoutse Hoek was weggevallen.

De molen is een bergmolen of beltmolen met bovenkruier.

Na de afscheiding van België in 1830 was er een landsgrens door de parochie getrokken, maar de parochie is daarna nog bijna dertig jaar een geheel gebleven.

De bouwvergunning die voor de Johanna is verleend vermeldde ook gebruik als oliemolen en mogelijk is de molen ook als zodanig ingericht geweest. Ook bevond zich een zaagwerk in de Johanna.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de molen gebruikt om graan te malen en elektriciteit op te wekken.

In de jaren 60 van de twintigste eeuw raakte de molen in verval. Hij werd in 1966 aan de gemeente Huijbergen verkocht, die hem meteen heeft laten restaureren en 1968/1969 maalvaardig heeft gemaakt. Het interieur is een lust voor het oog. In het nieuwe gebouw naast de molen kunnen bezoekers terecht voor een kopje koffie/thee en voor aankoop van molenproducten.

Tegenwoordig laten vrijwillige molenaars de molen regelmatig draaien.

Open: woensdag- en donderdagochtend en de eerste zondag van de maand. Op zaterdag en zondag hangt de openstelling af van de beschikbaarheid van vrijwilligers.

Scan de qr-code voor de website
www.molenjohannahuijbergen.nl/home/

Vraag:

Hoe heet molen waar je nu bent?

Wilhelmietenmuseum

Staartsestraat 2, Huijbergen

ZONDAG
OPEN

Het historische Wilhelmietenmuseum is gevestigd in het poortgebouw van het voormalige Wilhelmietenklooster dat in 1278 in Huijbergen werd gesticht. In de tweede helft van de 19de eeuw hield de orde op te bestaan en huisvestte de franciscaanse Congregatie van de Broeders van Huijbergen zich in het klooster. De orde koestert de geschiedenis van het voormalige Wilhelmietenklooster en beheert tot op de dag van vandaag het monumentale poortgebouw en de bijzondere historische collectie. In het museum leert u meer over de geschiedenis die aan de grondslag van het dorp Huijbergen ligt. Daarnaast organiseert het museum jaarlijks een nieuwe tijdelijke expositie met werken van kunstenaars uit de omgeving. Ook vinden er iedere maand culturele evenementen plaats in en rondom het museum.

Het Wilhelmietenmuseum is in de periode april-september iedere zondag open van 12 tot 16 uur. De entree tijdens de Monumentendagen is gratis (normaal

€ 4,50 p.p. > 18 jaar | € 2,- 12-18 jaar | gratis t/m 12 jaar). *Pinnen is mogelijk. De kabouterspeurtocht is te koop voor € 2.*

In het museum werkt een betrokken groep vrijwilligers als suppoost tijdens de openstelling op zondag. Suppoosten op zaal zijn het eerste aanspreekpunt voor de bezoekers van het museum en zij ondersteunen elkaar tijdens

muzikale en andere evenementen. U bepaalt zelf hoeveel dagen per seizoen u beschikbaar bent om te helpen. We zijn nog altijd op zoek naar suppoosten, dus indien u interesse heeft of graag meer informatie wilt, laat het ons weten via conservator@wilhelmietenmuseum.nl of vanrooij-peeters@home.nl

Openingstijden op zondag 14 september: 12 tot 17 uur.

Scan de qr-code voor de website
www.wilhelmietenmuseum.nl

Vraag:

In de Wilhelmienzaal zijn veel schatten te zien uit de tijd van de Wilhelmiëten in Huijbergen. Wanneer werd het missaal uit 1515 overgebracht vanuit Den Bosch naar het klooster in Huijbergen?

De Vijverhoeve

Vijverstraat 6, Huijbergen

Op De Vijverhoeve staan meerdere monumentale gebouwen. De Abdijhoeve en de waterput zijn rijksmonumenten. Het bakhuis, dat van oorsprong ook een rijksmonument was, is tijdens de restauratie in 2005 ingestort en monumentaal herbouwd. De schuur was ooit een Vlaamsche Schuur, maar is in 1989 afgebrand. Delen van de oorspronkelijke muren zijn meegenomen in een functionele herbouw.

De hoeve uit 1875 is bijzonder omdat er nooit verbouwd of uitgebreid is. Authentieke elementen zoals vloeren, lambriseringen en zes bedsteden zijn bewaard gebleven. Bij de restauratie in 2004-2005 kregen de bedsteden een andere functie, maar de indeling bleef intact. De markante waterput werd deels

aangepast voor de kleine gestalte van de oorspronkelijke bewoonsters, Pieta en Bets van Mechelen.

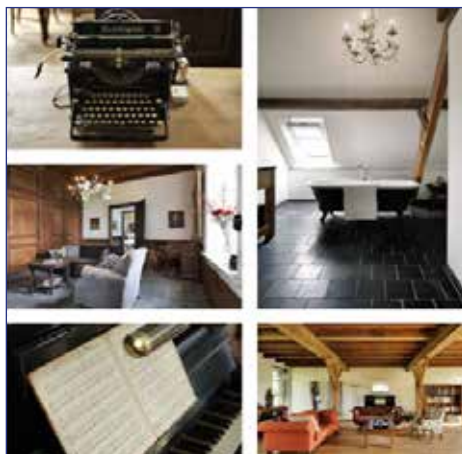
Historie van De Vijverhoeve

Frans Claessens woonde het langst op De Vijverhoeve en leefde er decennia-lang alleen na het overlijden van de gezusters. Van hem zijn kleurrijke verhalen bewaard gebleven. Bijzonder is dat de erfafscheiding de Nederlands-Belgische grens vormt. Door grensconflicten tussen de Wilhelmiëten (NL) en de Abdij van Tongerlo (B) wisselde de hoeve geregeld van nationaliteit. Grenspalen markeren deze conflicten. Archiven tonen een geschiedenis tot in de 16e eeuw, met gegevens over bewoners, inventaris en uitkoop.

Natuurlijk historisch erfgoed

De omliggende natuur van De Vijverhoeve beslaat 16,4 hectare – een omvang die vroeger goed beheersbaar was voor een boerengezin. Historische elementen

zoals houtwallen en hakselopstanden zijn deels bewaard gebleven of hersteld na de ruilverkaveling van de jaren 1960. De huidige indeling is gebaseerd op die van rond 1900. In samenwerking met de HAS Den Bosch zijn wandelpaden aangelegd die ecologie, historie en recreatie verbinden. Wandelend, met de hond aan de lijn, geniet u van deze unieke natuur in de ecologische zone tussen de Kalmthoutse Heide (B) en de Wouwse Plantage (NL). Veel wandelplezier!

De hoeve is van binnen *niet* voor bezichtiging beschikbaar. In de schuur is informatie over De Vijverhoeve te verkrijgen.

In het bakhuis worden op 13 september lezingen gehouden om 11 uur en 14 uur over de architectuur van de Vijverhoeve en de wijze waarop is gerestaureerd. Maximaal 20 personen per lezing.

Aanmelding voor de lezingen kan via info@vijverhoeve.nl vóór 11 september. Bij aanmelding graag vermelden bij welke lezing men aanwezig wil zijn en met hoeveel personen. Als bij de lezing blijkt dat zich minder dan 20 personen hebben aangemeld, zullen ook personen die zich niet hebben aangemeld worden toegelaten, totdat het aantal van 20 is bereikt.

Emmy van Overdijk / Etienne Schoenmakers

Scan de qr-code voor de website
www.vijverhoeve.com

PUTTE

Theehuis Gloriette

Canadalaan 27, Putte

Het theehuis De Gloriëtte dateert uit 1768 en staat op een kunstmatige verhoging in het Moretusbos. Het zeshoekige theehuis is in rococo stijl opgetrokken en de voorzijde is naar kasteel Ravenhof gericht, dat net over de grens in België staat. Kenmerkend is de aandacht voor symmetrie en harmonische maatverhoudingen. De centrale as van het Moretusbos loopt vanaf het Kasteel door ten noorden van de Gloriëtte en heeft een hoekige beëindiging.

Het Moretusbos kwam in 1980 in bezit van Staatsbosbeheer. Door het jarenlange beheer in handen van twee (door de grens) gescheiden partijen was de ruimtelijke relatie tussen de beide parkdelen tegen het eind van de twintigste eeuw verminderd zichtbaar. Van 1997 tot 1999 is in een gezamenlijk project van de gemeente Stabroek en Woensdrecht met behulp van subsidie van de Europese Unie, de relatie tussen park en kasteel hersteld. De zichtas vanuit het kasteel op de Gloriette is geopend door het verwijderen van rododendrons uit de zichtas en de aanleg van een grasparterre.

Gloriette is alleen open op zondag 14 september.

Kasteel Ravenshof (België)

Oudbroek 6, 2940 Stabroek

ZONDAG
OPEN

Ontdek kasteel Ravenhof tijdens Open Monumentendag

Op zondag 14 september gooien Stichting Kempens Landschap en gemeente Stabroek de deuren van het kasteel Ravenhof wagenwijd open. Een unieke kans om dit bijzondere stukje erfgoed van binnenuit te ontdekken. Op zondag 14 september 2025 is tussen 10 en 17 uur iedereen welkom om het kasteel te verkennen. Voor jonge speurneuzen is er een leuke zoektocht.

De toegang is gratis, inschrijven hoeft niet.

Dienst Vrije Tijd Stabroek - vrijetijd@stabroek.be

Vraag:

Van welk monument maakt theehuis Gloriette deel uit?

Voor een totaal overzicht van alle gemeente- en rijksmonumenten in de gemeente Woensdrecht: Gemeentelijke monumenten
<https://www.woensdrecht.nl/monumentenlijst>
en rijksmonumenten naar het monumentenregister Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl>

THEMA 2025

Open Monumentendag maakt deel uit van een groter geheel, de European Heritage Days (EHD). De European Heritage Days benoemen voor elk jaar het overkoepelende thema voor Open Monumentendag, waarbij het verzoek aan alle deelnemende landen is om dit thema te volgen. Voor 2025 is het aangereikte thema 'Architectural Heritage' met de slogan 'Windows to the past, doors to the future'. Elk jaar gebruiken we de handreiking als uitgangspunt om tot een Nederlandse invulling te komen. Voor deze editie gebruiken we in Nederland de volgende themanaam en slogan:

Erfgoed & Architectuur
Gebouw(d) om te blijven

Druk- en zetfouten voorbehouden.

Samenstelling: Stichting Behoud Cultuurhistorisch Erfgoed Zuidwesthoek,
Heemkundekring Zuidkwartier, Heemkundekring De Wilhelmië en gemeente
Woensdrecht.

Opmaak: Typisch-M Ossendrecht.